

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Quæstio 7. An adulter, qui in vitæ suæ defensionem cum moderamine
inculpatæ tutelæ, maritum invasorem occidit, fiat irregularis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

varro, Villadiego, & Covarr. Quibus adde Franciscum de Lugo 1. p. dec. quæst. 26. num. 150. & Leandrum à Murcia in Disquisit. lib. 1. disp. unica, resol. 7. nu. 39. apud quos communiter Doctores, eo principio ducti, quod irregularitas non incurritur, nisi in casibus in jure expressis: nullum autem est jus, quod incurri debeat in dubio juris. Unde cum in casu præsentis in dubio juris versetur, eo quod plures, & gravissimi Doctores, ut vidimus, textus juris Canonici exponant, non comprehendere casum, in quo non constet de facto homicidio, qualis est, qui modo ventilatur: necessaria consequentione deducitur, in eo irregularitatem non incurri.

9. Secundò probatur ex regul. juris semper in obscuris. Ubi statuitur, pro illa parte præsumendum esse, pro qua evitatur poena, ut exponit Alciatus regul. 3. præsump. 45. ergo in dubio de animatione factus præsumendum est, non esse animatum: cum agamus de evitanda irregularitatis poena. Quo fundamento viri doctissimi censent, in dubio, an factus sit mas, vel femina, præsumendum esse feminam: ac proinde non esse animatum ante 80. diem, juxta communem opinionem asserentem, maris animari die 40. à conceptu, feminas vero die 80. ut cum Aristotele, Plinio, & aliis tradunt Theologi apud Dianam p. 7. tract. 5. resol. 6.

10. Confirmatur, quia non est irregularis qui consulerit homicidium, dum non constiterit, fuisse commissum, * quia si hoc non constet, ait Sanchez ubi supra num. 44. nulla est possessio, & præsumptio contra consulentem, sed factum manet omnino dubium. * Ergo saltem consulens abortum, non incurrit irregularitatem, quando est dubium de animatione factus. Quia dum hoc dubium adest, verè factum est omnino dubium, cum non constet de homicidio facto. Et ita à fortiori tenere debet Sanchez ubi supra, cui consentit Merolla tom. 1. disput. 3. cap. 3. dub. 2. & expressè docet P. Theaurus 1. p. cap. 16. dicens: in dubio facti de homicidio, vel abortu, si quis applicuit media fallibilia ad procurandum abortum, vel homicidium, verbi gr. si solum mandavit, vel consuluit, vel si prægnanti fecit venæ sectione sanguinem emitti, & postea non potest certiorari, an res habuerit effectum: tunc in dubio non est censendus irregularis, quia non proceditur contra quemdam ad poenas, nisi constet de corpore delicti, l. 1. §. Item illud sciendum, ff. ad sen. cons. Syllan. Menochius de arbitr. casu 452. n. 20. & procedit tam pro foro externo, quam interno. Sanchez in Decalog. cap. 10. nu. 44. lib. 1. Navarrus conf. 47. de homicidio. Quaranta §. Nota per hanc. Barbof. allegat. 51. n. 139. * Hæc Theaurus, cuius ratio vel nil probat, vel planè evincit, quoties non constet de homicidio sequuto, non esse locum irregularitati, quia non constet de corpore delicti. Ergo in dubio an factus sit animatus, non erit irregularis, qui procuravit abortum, quia non constet de homicidio sequuto, in quo consistit corpus delicti, cui irregularitas est annexa.

11. Et hanc sententiam tenet novissimè doctissimus & Illustriss. M. Acatius de Velasco Episcopus Octolensis ex Ordine Prædicatorum tom. 2. verb. Homicidio, resol. 48. num. 5. post medium, ubi sic ait: * Ni tam poco el que està con duda, de si la criatura, que por su causa aborti, estava animada, o no, se debe tener por irregular: entendiendose aviendo hecho de su parte, lo que buenamente pudo para salir de la duda, y queda todavía con ella. Presumese, que la criatura tiene alma, quando tiene claramente distintos sus miembros. * Addit Gibalinus de Irregular. cap. 4. quæst. 1. consult. 11. num. 32. quod dubitans, an mandatum, vel consilium

suum influxerit in homicidium; hoc etiam sequuto, non esse irregularem in foro conscientie, licet in exteriori, si de consilio constaret, declararetur incurrisse. Plus addunt alii, dubium de homicidio à se patratò, videlicet, an mors injusta sequuta fuerit ex vi suæ, an vero alterius tantum actionis, non esse sufficiens, ut dubitans existimetur irregularis, Sic P. Henriquez lib. 14. cap. 13. n. 2. in fine. Ubi ad incurrendam irregularitatem requirit, ut probabilius reputet, ipsum occidisse. Cujus sententiam non putat omnino improbabilem Suarez, Salas, Rebellus, & alii, quos refert P. Bardi in explication. Bullæ Cruciat. p. 3. tract. 2. sect. 5. n. 51. Qui auctores ad capita prædicta juris Canonici dicunt, sermonem ibi esse pro foro externo, quorum sententia in dubio abortus factus animati eundem locum habere debet.

12. Añotandum hic est, M. Candidum tom. 1. disput. 18. art. 16. dub. 9. nu. 8. existimare, irregularem non esse incapacem beneficii adquirendi: atque adeò posse beneficium post irregularitatem obtentum alteri cedere, atque permutare. Cui consentiunt Doctores, quos refert, & sequitur Leander à Sacram. tom. 5. de Irregular. tract. 1. disput. 3. quæst. 12. & 19. Et licet hæc sententia opponatur stylo Curia, & pluribus sacre Rotæ decisionibus, (ut videre licet apud Dianam p. 4. tract. 2. resol. 37. & 79. & p. 11. tract. 5. Miscell. resol. 1.) eam tamen sequuntur 17. Doctores, quos ipse ibidem refert, existimantes styllum Curia obligare in foro exteriori, non autem in foro conscientie, & fundari in probabilitate alterius sententie, sed non tollere probabilitatem contrariæ. Et saltem in dubio homicidii irregularem non esse incapacem retinendi, & adquirendi beneficia, est communior, & vetior sententia Theologorum, quam tenent Sayrus, Suarez, Salas, Molina, Sanchez, Coninch, Hurtado, & alii, quos citatos sequitur Palao tom. 6. de Cens. disp. 6. punct. 3. num. 8. §. Notanter dixi. Quod est valde notandum.

QVÆSTIO VII.

An adulter, qui in vita sua defensionem cum moderamine inculpate tutele, maritum invasorem occidit, fiat irregularis?

1. Communis Doctorum opinio negat, Sylvest. in Sum. verb. Homicidium 3. §. Quarto quaritur dicto 3. ibi: * Qui occidit, aut mutilat, aliter evadere non potens, sed ad hoc ex illicito opere deductus: puta, quia noctu deprehensus est cum muliere, &c. videtur irregularis, per regulas supradictas, quia dabat operam rei illicitæ. Quam opinionem credo veram (attende) ubi iste licitè impugnaretur, ut quia capitur justè à Ministris Justitiæ pro maleficio: sed falsam, ubi impugnaretur illicitè, & consequenter licitè se defenderet, quia jura explectentia, ab irregularitate homicidii voluntarii, se defendentem, de licita defensione intelligenda sunt, &c. * Quod autem adulter invasus licitè se defendat, constat ex ipso Sylvestro ibidem §. Secundo quaritur, dicto 6. & verb. Bulla, §. 3. & 5. & docet expressè M. Bannez de Inst. quæst. 64. artic. 7. conclus. 3. his verbis: * Licitum est, occidere invasorem, etiam si ille, qui invaditur, fuerit in culpa prius, ut alter aggrederetur ipsum. Etenim, verb. grat. adulter ex injuria, quam facit marito, non amittit jus naturæ defen-

defendendi propriam vitam, &c. * Sic ille. Quem transcriptis verbis sequitur Mag. Paulus de Blanchis in discept. cas. conse. verb. Homicid. casu 5. dub. 1. conclus. 3. folio 447. & Mag. Petrus de Ledesma in Sum. p. 2. cap. 18. post octavam conclus. diff. 3. dicens: * Esta resolucio tien en todos los Theologos en el lugar citado. * Sic ibi, & merito: ex quo principio opinionem praefatam tenuit Sylvest. supra, & tenent communiter doctissimi alii Patres Magistri sui Ordinis.

2. M. Sotus lib. 5. de iust. quest. 1. art. 9. §. In tertia autem conclusion. sic ait. * Si Clericus in adulterio comprehensus in vaditur, & cum moderamine inculpatae tutelae, in vasorem occidit, quamvis operam daret rel illicitae, non debet irregularis censeri, quia homicidium illud non est tunc voluntarium. Nam quamvis adulterium fecerit voluntarium, non tamen fuit per se causa homicidii, sed vulneratio, quae non fuit voluntaria. *

3. M. Fumus in Armilla verb. Irregul. num. 42. * Si Titius inveniatur cum uxore Petri, & in vasus a Petro, defendendo se Titius interficiat Petrum, &c. non fit irregularis, quia aliter non poterat evadere, & sic ius disponit. Et hanc tene opinionem, nam irregularitas non respicit peccatum, nec meritum. *

4. M. Ludovicus Lopez 2. p. instruct. cap. 25. de Irreg. §. Præterea. * An Clericus adulter cum adultera comprehensus a marito adultera, & ab eo in vasus, si causa defendendi vitam propriam, occidat illum, fiat irregularis? Corduba tenet affirmativam partem. At vero Sotus lib. 5. de iust. quest. 1. circa explicationem tertiae conclusionis, negativam partem tuetur. Dicendum puto, quod opinio negativa Soti, scilicet, quod talis Clericus occisor mariti adultera, ob sui necessariam defensionem, non est irregularis, probabilior est, & verosimilior, &c. Huic opinioni Soti videtur patrocinari Covarr. &c. Probatur primò ratione Soti; tum etiam probatur ratione elicitæ ex quodam fundamento Covarr. dicentis, quod quando in hac controversia irregularitatem, dicitur in regula generali, quod, is eam incurrit, qui dat operam actui illicito, ex quo sequitur mors: per actum illicitum intelligendus est ille actus, qui prohibitus fuit ratione huius periculi, scilicet, mutilationis, & mortis (ut colligitur ex cap. tua nos de homicidio) secus si non ratione periculi, sed ex alia causa esset talis actus prohibitus, quia tunc huius prohibitionis transgressio abesset à culpa homicidii, quæ requiritur ad irregularitatem incurrendam: sed sic est, quod adulterium commissum cum adultera non est actus prohibitus ratione periculi mortis inde potentis procedere, sed ex alia causa: ergo. * Hactenus M. Lopez.

5. M. Michaël Zanardus 1. p. ubi de homicidio, cap. 2. §. Sexto dico, & seq. ibi: * Imò occidens Clericum, cum moderamine inculpatae tutelae, non incurrit irregularitatem, &c. (& inferius.) Quintò etiam valet in eo, qui dabit operam rei illicitae, ut fuit ille, qui deprehensus est a marito, cum uxore sua. *

6. M. Joannes de la Cruz 2. p. Direct. ubi de Irreg. dub. 5. conclus. 1. fol. mihi 245. ibi: * In Clement. si furiosus de homicidio, liberatur ab irregularitate, qui mortem aliter vitare non valens, suum occidit, vel mutilat in vasorem. Et intelligitur, etiam si aggressus daret operam rei illicitae, ut si capitur cum uxore in vasoris. Ita Soto, Ludovic. Lopez, Henriquez, cum Sylvestro, Armilla, Aludano, Victoria, Cano, Mantio, Penna, & Medina contra Navarrum, & alios Canonistas indistinctè asserentes, quod qui dat operam rei illicitae, ex qua sequitur mors, fit irregularis. * Sic ille, & alii ejusdem familiae, quos refert Henri-

quez de Irreg. lib. 14. cap. 3. numero 4, in Gloss. in 2. mi, quos citatos sequitur Rever. P. Leonardus à Sotom. 5. tractat. 2. diff. 12. quest. 32. ubi sic probat: * Non denter, committendo adulterium, & mortem admittere, facit ipso provocando, tamen iuste se defendente, cum maritus illum illicite privaret auctoritate vel occidere. Ergo praedictus adulter, iuste solute in ordine ad adulterium fit innocens, tamen in ordine ad hanc defensionem innocens est, ergo tanquam innocens se iuste potest defendere cum morte iniusti in vasoris. Ita Fagundes, Lellius, Salas, Beja, Petrus de Navarra, Mercado, Sylvest. Cardus, Ovandus, Hurtado, Cornejo, B. r. d. c. n. 2. 17. num. 18. ubi decem auctores adducit, & Anthon de Censuris ubi infra dub. 1. §. Sed peti, qui sic loquitur: * bene probat Mercado, quia ista injuria non debet teri ius, ut se vindicaret propriam manu. *

S. VNICUS.

Judicium Auctoris.

8. Opinione istam communem, tam propter auctoritatem tot sapientissimorum, quam propter fundamenta supra jecta. Ioh. ena ampliat cum Antonio de Eicobar in Moral. Theolog. tractat. 6. cap. 5. num. 166. cujus opinionem tenet quoque Neotheticus notare non erubuit. Sed ad praeparandum, auctores retuli se sufficere.

9. Addunt alii, quibus assentior, idem praestudendum, licet adulter praevideat periculum occisionis mariti occasione adulterii forarum. Sic Vindus illos referens tractat. de Irregul. num. 112. ibi: * Covarr. in Clement. de homicidio, p. 3. num. 4. limitavit, in adulter sit irregularis, quando praevideat periculum. Sed secunda parte tenet contrarium, quod alii probabiliter, alii probabilius, dixerunt esse; id est, non incurrit irregularitatem, si moderamine inculpatae tutelae servaverit, se defendendo, Ita Sotus lib. 5. de iust. quest. 1. artic. 9. ubi rationem, quæ mihi faceret, assignat: scilicet, quod etiam si adulter in omni voluntarium, homicidium inde sequens non fit. Ita tenuit Victoria, & Canus in publicis lectionibus 73. artic. 8. & Mag. Mantius, & alii 2. p. 64. art. 3. Castro citat alios. Sed quis Majoris Curia Romana in facti contingentia responsum talem egeret dispensatione, tutius, & securius illam impetrare. * Hæc Vivaldus, qui, ut constat dictis, tutam, & securam censet praefatam opinionem. Imò & à principis intrinsecis magis in ea inclinare videtur cum Doctoribus, quos citat.

10. His consonant plures, quos refert Avila de Sotus, 7. p. de Irregul. diff. 5. sect. 3. dub. 3. ubi sic: * Probabilius est, quod non manet irregularis. Ita Salas, Medina, Henriquez, Navarra, Sylvest. Tabo, Mercado, & alii juniores. Et intelligitur communiter, quamvis Clericus (adulter) praevideat periculum. Probatur, nam licet peccaverit adulterando, tamen postea in vasus, licet se defendit, ergo non fit irregularis. (& infra) Ipse aggressus censetur causa mortis, cum cessando ab aggressionem, ad quod respondet quidam juniores, & refertur, si respiciat se Sotum consultum de hoc. * Hæc ille.

10. Hujus sententiae ratio est, quia adulter praevideat

dens periculum invasionis à marito adulteræ proventuræ, & necessitatem inde emanaturam se constituendi in periculo patendi, aut inferendi mortem marito, non tenetur ex iustitia, sed ad summum ex charitate à prædicto discrimine abstinere, quia adulterium non est causa per se mortis mariti, sed causa per accidens, quam sola charitas remove obliat. Irregularitas verò ex homicidio non contrahitur ab illo, qui malitiam homicidii non contrahit, ad quam contrahendam requiritur delictum contra quartum Decalogi præceptum. Sic tradit, & bene cum Sylvestro, & aliis Villalobos in *Sum. tom. 1. tract. 21. disput. 22. num. 16.* "El que no impide, inquit, el homicidio, si peca solo en ello contra caridad, no quedat irregular, assi lo tiene Sylvestro, Navarro, Suarez. Quibus adde Dianam cum aliis p. 11. tract. 6. resolut. 19. & plures apud Bonaciam *De Censur. disput. 7. quæst. 4. punct. 3. num. 37.* quos sequitur M. Joannes de la Cruz in *Direct. 2. p. ubi de Irregul. dub. 10. conclus. 3. fol. mibi 148.* citans D. Antoninum, Navarum, & Ludovicum Lopez. * Dixi, inquit, ex iustitia, nam si ex sola misericordia tenearis, non sis irregularis. * Quapropter prædictam Vivaldi, & aliorum sententiam probabilem putat Diana 4. p. tract. 2. resolut. 2. in fine, & Portel in *dubis Regular. verb. Homicidium, nu. 32.* & plures omnino, quos brevitas causa non refert.

11. Ex quibus fit, prorsus rejiciendum Majolum lib. 5. de Irregul. cap. 48. §. Tertia declaratio, asserentem, adulterum invasum, iniuste se defendere. Cujus rationem reddit: * Quod hic adulter se injectit in eam necessitatem, ideo, cum iuste, inquit, invadatur, iniusta est defensio. * Verum hoc principium falsissimum est, & contra omnes, & ex illo evidenter deducitur, fore licitam occisionem adulteri in flagranti comprehensum (quod ut scandalosum damnavit Alex. VII. die 24 Septemb. anno 1665). Si enim maritus iuste invadit adulterum, iuste etiam occidere poterit, quia invasio, & occisio eamdem in foro externo exculationem habent, ob defensionem honoris. Dicendum igitur est, maritum iniuste invadere, & adulterum invasum à marito iuste se defendere: atque adeo, si vim repellendo, ipsum occidat, non fieri irregularem.

12. Dices cum D. Thoma 2. 2. quæst. 64. art. 7. ad tertium. * Quod irregularitas consequitur actum homicidii, etiam si sit absque peccato, ut patet in iudice; & propter hoc Clericus, etiam si se defendendo, interficiat aliquem, irregularis est, quamvis non intendat interficere, sed seipsum defendere. * Fateor, sic olim scripsisse D. Thomam, sed respondet Eminentiſſ. Cajetanus ibidem: * Quod novo jure in Clement. unica de homicid. statutum est, quod is, qui aliter mortem evitare non valens, suum occidit in vasorem, irregularis non est, quæ lex, si tempore auctoris stetit, non scripsisset hoc auctor. * Sic Cajetanus. Imò addunt alii, nec secundum jus antiquum manere irregularem. Et Glossa in Clement. si furiosus, refert Hostiensensem asserentem, quod suo tempore Clemens Quartus, & curia sic tenebat.

13. An verò maritus occidens adulterum in flagranti repertum fiat irregularis? Major est difficultas, cum verissimum sit, illicitè occidere, ut contra nonnullos docui in opusculo pro Jesuitis tractat. de iustitia. prop. 4. Nihilominus P. Mendo in *statera Dissert. 3. ad 3. Decalogi præceptum, quæst. 2. nu. 27.* cum Fagundea in *quinque præcepta Ecclesie lib. 3. cap. 10.* censet, non incurrere irregularem, quia text. in cap. Si verò ali-

PARS II.

cuius, occidentem adulterum deprehensum cum uxore, vel cum matre, sorore, vel filia, æquiparat, quoad immunitatem, à pœna excommunicationis, occidenti alium, ut iuste se defendat: ergo idem dicendum quoad irregularitatem, quod Doctores communiter quoad excommunicationem, quam non incurrere, sicut nec alias pœnas juris civilis, omnes docent. Vide Molinam *tom. 3. de iustit. tract. 3. disput. 55. num. 6. disp. 99. n. 15.* ubi citatis Antonio Gomez, & Julio Claro, concludit dicens, esse communem Doctorum sententiam.

14. Rogabis, an adulter possit permittere sui occisionem, ne maritus in vasorem illam patiatur? an potius teneatur, hunc occidere, si aliter evadere non possit? Respondet Villalobos in *Sum. tom. 2. tract. 12. de homicid. diff. 10. ibi:* * Quando uno non puede defendérse propia vida, sino es matando al proximo, no está obligado para defenderla, à matarle. Assi lo dicen comunmente los Doctores. Hæc de limitar (attende) en caso que no este en semejante peligro espiritual, porque si se sintiese en peca do mortal, (ut est adulter in flagranti comprehensus) no le avia de sufrir por el peligro de la salvacion. * Putant alii, idem asserendum, licet invasus non habeat conscientiam peccati mortalis. Sic M. Zanardus 1. part. ubi de homicidio cap. 2. fol. 749. ubi sic: * Septimò dico, quando aggressus est persona publica, & multum Reipublicæ necessaria, & aggressor non, &c. tenetur aggressus se tueri; nec potest voluntariè pati mortem, non resistendo aggressienti, &c. Si sint æqualis conditionis, dico, quod aggressus peccat, n. si se defendat, unde non potest pati mortem, nollendo aggressienti resistere, quia magis tenetur propriæ vitæ, quam alienæ, ut docet D. Thom. 2. 2. quæst. 64. art. 7. * Sic ibi. Et anteillum Abulenſis super Josue cap. 11. quæst. 11. Imò & quemque teneri iniustum in vasorem, vitæ, honoris, & bonorum proximi, interficere, si aliter non possit illius damna impedire, tradit Joannes Pontius, cui citato consentit Diana part. 11. tract. 6. ref. 52. §. Nota, sed quidem non credam charitatem, cum tanto unius dispendio, alteri proximo subvenire, nos obligare.

QVÆSTIO VIII.

Utrum damnati ad Triremes sint irregulares?

1. Si pœna executioni mandata fuerit, affirmativa respondent Navarrus, *consil. 43. incipit. queritur 1. n. 2.* sub titulo de temporib. ordinand. in novis. Card. Tholus, *verb. Infamia concl. 111 n. 5.* Lezana in *Sum. quæst. Regul. cap. 16. n. 32.* Molfesius in *Sum. tract. 6. cap. 8. nu. 14.* Campanil. & alii, quos sequitur Barbosa de *Potest. Episcop. p. 2. alleg. 42. num. 15.*

2. Negant Riccius p. 1. *decis. Neapol. decis. 119.* Homobonus in *consult. cas. cons. vol. 1. p. 4. respon. 158.* Antonius de Escobar *Mor. Theol. exam. 6. cap. 5. nu. 168.* & Diana p. 4. tract. 2. ref. 83. Probant, quia neque infamia, neque irregularitas incurruntur, nisi in casibus expressis à jure, qualis hic non est. Quia numquam legitur condemnatum ad remigandum, contrahere infamiam, ex Borello *consil. 52. & aliis.* * Quæ omnia inquit, Diana novent confessarii, nam hi casus sæpè in praxi accidunt. * Idem repetit p. 10. tract. 11. ref. 26. §. Sed quid, ubi se magis explicans hanc sententiam moderatur, dicens. * Licet ego olim docuerim,

R 1

dam-